

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Research) เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยด้านสถานภาพส่วนตัวของสมาชิกร้านค้าชนบท ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับร้านค้าชนบท และปัจจัยเกี่ยวกับความคิดเห็น ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานร้านค้าชนบทของสมาชิก ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าชนบท ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัดสกลนคร โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ

1. การศึกษาเอกสาร ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำเอาแนวความคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบความคิด (Conceptual Framework) สำหรับการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกร้านค้าชนบทในความรับผิดชอบของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียวที่สามารถตั้งร้านค้าชนบทได้มากที่สุดของประเทศ สมาชิกร้านค้าชนบทในจังหวัดสกลนครมีจำนวนทั้งสิ้น 10,996 คน มีร้านค้าชนบท 118 แห่งมีทุนดำเนินการ 1,620,300 บาท (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัดสกลนคร 2531 : 8)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีวิธีการสุ่มดังนี้

2.2.1 แบ่งร้านค้าชนบทออกเป็น 3 กลุ่ม ตามความสามารถในการพบความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ ร้านค้าชนบทที่ประสบความสำเร็จ, ร้านค้าชนบทที่ประสบความสำเร็จปานกลาง และร้านค้าที่ประสบความสำเร็จน้อย เกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จนั้นคัดแปลง

จากเกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรของพจนานุกรมผลสวัสดิ์ (2524 : 95- 104) ดังนี้

- ร้านค้าชนบทที่ประสบความสำเร็จ ถือเอาร้านค้าที่สามารถทำกำไรสะสมได้มากกว่า 23,000 บาทขึ้นไป
- ร้านค้าชนบทที่ประสบความสำเร็จปานกลาง ถือเอาร้านที่ทำกำไรสะสมได้ระหว่าง 5,001 - 23,000 บาท
- ร้านค้าชนบทที่ประสบความสำเร็จน้อย ถือเอาร้านค้าชนบทที่สามารถทำกำไรได้ตั้งแต่ 5,000 บาทลงมา

โดยร้านค้าที่คัดเลือกมาจะต้องดำเนินการจัดตั้งใบเวลาใกล้เคียงกัน (จัดตั้งขึ้นระหว่างเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2530)ภายหลังจากกำหนดเกณฑ์ผู้วิจัย ได้นำเกณฑ์ไปให้หัวหน้าหมวดบริหารกิจการของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดอุบลราชธานี และหัวหน้าหมวดธุรกิจของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดสกลนครพิจารณา ซึ่งทั้ง 2 ท่านเห็นชอบด้วย

2.2.2 สุ่มร้านค้าชนบท จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมา 2 ร้าน สุ่มจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จปานกลางมา 3 ร้าน และการสุ่มจากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จน้อยมา 1 ร้าน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Samling)

รวมร้านค้าที่สุ่มมาเพื่อทำการศึกษา 6 ร้าน โดยหน่วยที่จะทำการศึกษา (Unit of Study) คือสมาชิกร้านค้าชนบทจะต้องได้ประมาณ 385 คน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จ Sample size for specified confidence limits and precision when sampling attributes in percent ที่ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ของทาโรยามาเน (Taro Yamane 1973 : 1088) เมื่อขนาดประชากร 10,000 คน ซึ่งเมื่อสุ่มแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อร้านค้าชนบท ระดับความสำเร็จ วันเดือนปีที่จัดตั้ง และสมาชิกร้านค้าที่ใช้ เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อร้านค้าชนบท	ระดับ ความ สำเร็จ	ว.ค.ป. ที่จัดตั้ง	กำไรสะสม	จำนวนสมาชิกที่ มี/จำนวนที่เก็บ ข้อมูลได้
1. บ้านโนนอ่าง ทอง ค. หนองบัว กิ่งอ. นิคมา	มาก	22 ก.พ.30	49,437	70/50
2. บ้านคำผักแพว ค. โนนหอม อ. เมือง	มาก	17 ก.พ.30	34,125	116/81
3. บ้านสูงเนิน ค. นิคมน้ำอูน กิ่งอ. นิคมา	ปานกลาง	10 ก.พ.30	21,658	54/52
4. บ้านคงสว่าง ค. นิคมน้ำอูน กิ่งอ. นิคมา	ปานกลาง	14 ก.พ.30	18,391	50/50
5. บ้านกลาง ค. ตำบลม่วงคำ กิ่งอ. โคนศรี สุพรรณ	ปานกลาง	10 ม.ค.30	16,031	103/103
6. บ้านโนนสวรรค์ ค. พังข้าง อ. เมือง	น้อย	18 ม.ค.30	-	50/48
			รวม	443/384

ตามตารางสำเร็จของทาโร ยามาเน (Taro Yamane 1973 : 1088) ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ว่า จะต้องได้ประมาณ 385 คน เมื่อขนาดประชากร 10,000 คน ที่ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ผู้วิจัยสุ่มได้ร้านค้า 6 ร้าน มีจำนวนสมาชิกรวมกัน 443 คน ซึ่งเกินจำนวนที่ยามาเนกำหนด เนื่องจากเกรงว่ากลุ่มตัวอย่างบางคนอาจอพยพย้ายถิ่น หรือไม่อยู่ในหมู่บ้านในช่วงที่เก็บข้อมูล ซึ่งในที่สุดผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 384 คน คิดเป็นร้อยละ 86.68 จากจำนวนสมาชิกของร้านค้าที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อย่างไรก็ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ มีความใกล้เคียงกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยามาเนกำหนด จึงถือได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ เป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัย ได้

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยด้านต่าง ๆ ของสมาชิกร้านค้าชนบท เป็นตัวแปรที่นำมาพยากรณ์หรือหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ได้พิจารณาคัดเลือกมาจากทฤษฎีแนวคิดพร้อมทั้งจากผลการวิจัย ซึ่งคาดว่าตัวแปรเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของร้านค้าชนบท โดยแบ่งตัวแปรต้นออกเป็นปัจจัย 3 ด้าน ประกอบด้วย 21 ตัวแปร คือ

3.1.1 ปัจจัยทางด้านสถานภาพส่วนตัวของสมาชิกร้านค้าชนบท ประกอบด้วย 6 ตัวแปรคือ

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- รายได้
- สถานภาพในครอบครัว
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

3.1.2 ปัจจัยทางการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับร้านค้าชนบท ประกอบด้วย 11 ตัวแปรคือ

- การเข้าร่วมประชุมชี้แจงหรืออบรมเกี่ยวกับร้านค้าชนบท 2 ตัวแปรย่อย คือการได้รับคำแนะนำชี้แจง การอบรมก่อนเข้าเป็นสมาชิก และการอบรมหลังจากที่เป็นสมาชิกแล้ว
- การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ 1 ตัวแปรย่อย
- การได้รับข่าวสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับร้านค้าชนบท 8 ตัวแปรย่อยคือ
  - ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์
  - ข่าวสารจากวิทยุ
  - ข่าวสารจากโทรทัศน์
  - ข่าวสารจากป้ายประกาศหรือใบปลิวของทางราชการ
  - ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน
  - ข่าวสารจากกรรมการร้านค้าชนบท
  - ข่าวสารจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
  - ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ รพช.

3.1.3 ปัจจัยเกี่ยวกับ ความคิดเห็น ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของร้านค้าชนบท ประกอบด้วย 4 ตัวแปรคือ

- ความเข้าใจในหลักการของร้านค้าชนบท
- ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของร้านค้าชนบท
- ความเข้าใจในวิธีดำเนินงานของร้านค้าชนบท
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับร้านค้าชนบท

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าชนบท (ซึ่งการจึกระดับของความสำเร็จ ได้กล่าวไว้ในขั้นตอนการหากลุ่มตัวอย่าง)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (มีตัวอย่างในภาคผนวก) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 384 คน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการดำเนินงานร้านค้าชนบท แล้วกำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัยเพื่อนำมาสร้างข้อกระทง โดยสร้างให้ครอบคลุมทุกตัวแปร

4.2 นำโครงร่างคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง โดยเฉพาะ ความตรง (Validity) ของคำถาม พร้อมทั้งวิจารณ์และเสนอแนะ จำนวน 7 ท่าน (ดังรายนามปรากฏในภาคผนวก)

4.3 ปรับปรุงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้รู้และผู้เกี่ยวข้อง แล้วนำไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริง จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยเลือกสมาชิกร้านค้าชนบท บ้านคอนหมู ต.จิวค่อน อ.เมือง จ.สกลนคร เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

4.4 นำผลการทดลอง เฉพาะข้อกระทงที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาหาความเชื่อมั่น ตามวิธีของ ครอนบาช (Cronbach) ตามสูตร (ประคอง วรรณสุด :43)

$$r = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ r = ความคงที่ภายในที่ใช้ประมาณความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

$\sum S_1^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n = จำนวนข้อทั้งหมดในแบบสอบถาม

(มีผลการหาความเชื่อมั่นในภาคผนวก)

4.5 ภายหลังจากการปรับปรุงแล้วได้แบบสัมภาษณ์ฉบับที่จะนำไปใช้จริงโดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้าน สถานภาพส่วนตัวของสมาชิกร้านค้าชนบท
- ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับร้านค้าชนบท
- ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเรื่องความคิดเห็น ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของร้านค้าชนบท

(มีรายละเอียดในภาคผนวก)

4.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร แล้วออกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างร่วมกับผู้ช่วยจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน, ครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล และนักวิชาการเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด โดยวางแผนเก็บข้อมูลดังนี้

5.1 การวางแผนปฏิบัติงานสนาม ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดสกลนครร่วมประชุมวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และรับทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งการประสานงานเพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่

5.2 พบผู้นำหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 พบกลุ่มตัวอย่าง พูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงดำเนินการสัมภาษณ์ในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ แล้วแต่ความเหมาะสม

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 12 กรกฎาคม 2531 ถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2531 โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 384 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Sciences) ที่ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ โดยการวิเคราะห์ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percent) สำหรับตัวแปรที่มีระดับการวัดอยู่ในมาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) หรือที่แบ่งเป็นกลุ่ม (Category)

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับตัวแปรที่มีระดับการวัดอยู่ในระดับอัตรภาค (Interval Scale)

6.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้านกับความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าชนบท โดยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้ t - test

6.4 วิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าชนบท โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีอิทธิพลหรือส่งผล (Contribute) ของตัวแปรต้นหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตาม นั่นคือเป็นการหาค่าอธิบาย (Explanation) และการพยากรณ์ (Prediction) การหาค่าอธิบาย ได้แก่การหาค่าตอบว่าตัวแปรต้นแต่ละตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด มีตัวแปรต้นใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ฯลฯ ส่วนการพยากรณ์ได้แก่การสร้างสมการพยากรณ์โดยใช้ตัวแปรต้นเป็นตัวพยากรณ์ตัวแปรตาม (ค่าย เชียงฉี 2525 : 1)

ส่วนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ นั้น ค่าย เชียงฉี (อ้างแล้ว : 115) กล่าวว่าให้ความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ จึงเป็นที่นิยมใช้กันมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่วิซิค หล่อจรัส-สุณหกุล และคณะ (2524 : 136) กล่าวไว้ว่า เป็นวิธีที่ดีที่สุดในวิธีเลือก

สมการทั้งหมด และเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธีนี้

วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) จะเลือกตัวแปรต้นที่มีค่าสหสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงสุด เข้าสู่การวิเคราะห์เป็นอันดับแรกเสมอ และตัวต่อ ๆ ไปจะเลือกจากตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ส่วนย่อย (Partial correlation) สูงสุดในกลุ่มตัวแปรต้นที่ยังไม่ถูกเลือกเข้าเป็นอันดับต่อไป

จากนั้นจะตรวจสอบตัวแปรต้นที่เลือกไว้แล้ว ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่เมื่อเอาตัวแปรต้นอีกตัวหนึ่ง เข้ามาแล้วทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย (Coefficient of determination : R^2) ของตัวแปรนั้น ไม่มีนัยสำคัญ (F to Remove , not Significant) ก็จะมีตัวแปรนั้นออกจากสมการ

ขบวนการตรวจสอบ 2 ขั้นตอนนี้จะทำไปเรื่อย ๆ จนกว่าตัวแปรต้นทุกตัวที่อยู่ในสมการมีค่า F to Remove มีนัยสำคัญ และตัวแปรต้นที่ไม่อยู่ในสมการมีค่า F to Enter ไม่มีนัยสำคัญ จึงหยุดก็จะได้ตัวแปรทุกตัวที่อยู่ในสมการเป็นตัวแปรต้นที่คัดเลือกไว้ตามต้องการ (คำย ชัยงนิ 2525 : 115)

ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธีนี้ มีค่าสถิติที่เกี่ยวข้องและกล่าวถึงในการรายงานผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple correlation coefficient : R) เป็นค่าสถิติที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

2. ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย (Coefficient of determination : R^2) เป็นค่าที่บอกสัดส่วนของความแปรปรวนของตัวแปรตามที่สามารถพยากรณ์ได้โดยกลุ่มตัวแปรต้น (เพื่อความสะดวกในการแปลผลมักจะเอาร้อยไปคูณเพื่อทำให้เป็นร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์)

3. ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย (Regression Coefficient) หรือบางที่เรียกว่า ค่าน้ำหนัก (weight) เป็นค่าที่แสดงความสำคัญหรือน้ำหนักของตัวแปรต้นแต่ละตัวในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยอาจพิจารณาใช้ได้ 2 อย่างคือ ถ้าอยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐานก็เรียกค่าสัมประสิทธิ์นี้ว่า ค่าน้ำหนักเบต้า (Beta weight : β) แต่ถ้าอยู่ในรูปของคะแนนดิบเรียกว่า น้ำหนักคะแนน (Score weight : B)

4. ค่าอัตราส่วนเอฟ (F - ratio) ได้แก่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ